YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu neljäs jaosto)

16 päivänä syyskuuta 1998 *

Asiassa T-188/95,

Waterleiding Maatschappij "Noord-West Brabant" NV, Alankomaiden oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Oudenbosch (Alankomaat), edustajinaan asianajaja P. H. L. M. Kuypers, Breda, ja asianajaja H. M. Gilliams, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Jean-Marie Bauler, 47 Grand-Rue,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies H. van Vliet, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jota tukee

Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudelliset apulaisneuvonantajat M. Fierstra ja J. S. van den Oosterkamp, prosessiosoite Luxemburgissa Alankomaiden suurlähetystö, 5 rue C. M. Spoo,

väliintulijana,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

jossa kantaja vaatii yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan tuesta nro NN 13/95 — Alankomaat — Wet belastingen op milieugrondslag 3.7.1995 tehdyn komission päätöksen SG(95) D/8442,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Lindh sekä tuomarit R. García-Valdecasas, K. Lenaerts, J. D. Cooke ja M. Jaeger,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Mair,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 25.3.1998 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Kanteen perustana olevat tosiseikat

1 Alankomaiden hallitus esitti Alankomaiden parlamentille (Staten-Generaal) vuonna 1992 ehdotuksen kansalliseksi laiksi nimeltä *Wet op de verbruiksbelastingen op milieugrondslag*, josta tuli *Wet belastingen op milieugrondslag* (laki ympäristöveroista, jäljempänä WBM). Hallitus ehdotti, että kahdelle tuotteelle — pohjavedelle ja jätteille — säädettäisiin uudet ympäristöverot ja että kyseiseen lakiin koottaisiin

lisäksi säännökset polttoaineita jo koskevista ympäristöveroista. Lakiehdotuksessa ehdotettiin säädettäväksi, että vesiyhtiöiden ottamaa pohjavesikuutiometriä kohden määrättäisiin 0,25 Alankomaiden guldenin (NLG) suuruinen vero (9 §:n a momentti). Muihin yrityksiin, jotka ottavat käyttämänsä pohjaveden itse (jäljempänä omavaraiset yritykset), sovelletaan edullisempaa 0,125 NLG:n suuruista verokantaa pohjavesikuutiometriä kohden (9 §:n b momentti). Lakiehdotuksessa ehdotettiin kuitenkin, että omavaraiset yritykset joiden vedenottokapasiteetti on korkeintaan 10 kuutiometriä tunnissa, olisivat vapautettuja kyseisestä verosta (8 §:n a momentti). Kasteluvettä ottavat yritykset olisivat myös vapautettuja verosta sillä edellytyksellä, että vettä otetaan korkeintaan 100 000 kuutiometriä (8 §:n e momentti). Jäteverot puolestaan vahvistettiin 28,50 NLG:ksi 1 000 kiloa kohden (18 §). Lakiehdotuksen mukaan uudelleenkäyttöön tarkoitetut ruopatun puhdistuskyvyttömän lietteen ja saastuneen puhdistuskyvyttömän maaperän jätteet oli vapautettu tästä verosta (17 §).

2 Kyseinen lakiehdotus annettiin komissiolle tiedoksi EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti 7.8.1992 päivätyllä kirjeellä.

3 Komissio ilmoitti Alankomaiden hallitukselle 3.12.1992 päivätyllä kirjeellä, että se oli tehnyt 25.11.1992 päätöksen SG(92) D/17278, jonka mukaan se ei aikonut vastustaa niitä tukitoimia, joista säädettiin WBM:ssä ja jotka koskivat pohjaveden ottoon ja jätteiden käsittelylaitokselle toimitettuihin jätteisiin liittyviä veroja.

4 Komissio ilmoitti tässä kirjeessään, että pohjaveden ottoon liittyvästä verosta oli mahdollista myöntää seuraavia huojennuksia:

— vähäisiä otettuja määriä koskevat pysyvät ja väliaikaiset vapautukset, joiden tarkoituksena oli käytettävinä raja-arvoina helpottaa veron perintää;

— erisuuruiset verokannat sen mukaan, onko kyse vesiyhtiöstä vai omavaraisesta yhtiöstä.

5 Kyseinen päätös mainittiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* 24.3.1993 (C 83, s. 3).

6 Alankomaiden hallitus ilmoitti komissiolle 6.12.1993 päivätyllä kirjeellään WBM:n muuttamista koskevan ehdotuksen perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Suunnitellut muutokset koskivat muun muassa pohjavedestä määrättävän veron verokantaa, joka vahvistettiin nyt 0,34 NLG:ksi vesiyhtiöiden osalta ja 0,17 NLG:ksi omavaraisten yhtiöiden osalta (uuden 9 §:n a ja b momentti).

7 Komissio ilmoitti Alankomaiden hallitukselle 13.4.1994 päivätyllä kirjeellään 29.3.1994 tekemästään päätöksestä olla vastustamatta näitä muutoksia.

8 Kyseinen päätös julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* 4.6.1994 (C 153, s. 20).

9 Alankomaiden hallitus ilmoitti 27.10.1994 päivätyllä kirjeellään komissiolle perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti WBM:n muuttamista koskevan ehdotuksen, joka sisälsi yhden pysyvän ja kaksi väliaikaista muutosta ja jonka Alankomaiden hallitus oli antanut Alankomaiden parlamentille 13.10.1994.

10 Pohjavedestä määrättävän veron osalta Alankomaiden hallitus ehdotti kahta verotuksellisesti edullista toimenpidettä (jäljempänä huuhteluvettä koskeva vapautus), nimittäin pohjaveden ottoa kierrätettävien pakkausten huuhtelemiseen koskevaa vapautusta (WBM:n uuden 8 §:n h momentti) sekä mahdollisuutta veronpalautukseen yhtiöille, jotka hankkivat kierrätettävien pakkausten huuhteluveden vesiyhtiöltä (uusi 10 a §).

11 Jäteveron osalta Alankomaiden hallitus ehdotti, että veroa korotettaisiin 28,50 NLG:stä 29,20 NLG:iin 1 000 kiloa kohden (WBM:n uusi 18 §) ja että ne henkilöt saisivat mahdollisuuden veronpalautukseen, jotka toimittavat siistausjätteitä jalostettavaksi (uuden 18 a §:n 1 momentti, jäljempänä siistausjätteitä koskeva vapautus) sekä kierrätettävää jätemuovia jätteitä jalostavalle yritykselle (uuden 18 a §:n 2 momentti, jäljempänä kierrätettävää jätemuovia koskeva vapautus).

12 Komissio pyysi 25.11.1994 päivätyllä kirjeellään lisätietoja, jotka Alankomaiden hallitus toimitti 20.12.1994 päivätyllä kirjeellään. Se ilmoitti komissiolle tässä kirjeessä, että Alankomaiden parlamentin toinen kamari oli tällä välin hyväksynyt lakiehdotuksen tietyin muutoksin, joista yksi koski ruopatun puhdistettavan lietteen rinnastamista väliaikaisesti ruopattuun puhdistuskyvyttömään lietteeseen.

13 Alankomaiden viranomaiset hyväksyivät 23.12.1994 WBM:n lopullisen version, joka sisälsi kyseiset muutokset. Laki tuli voimaan 1.1.1995.

14 Tällä välin kantaja, joka on alankomaalainen vesiyhtiö, sekä Vereniging van Exploitanten van Waterleidingbedrijven in Nederland (jäljempänä VEWIN), olivat tehneet komissiolle 16.12.1994 kantelun, jossa ne väittivät, että WBM on yhteensopimaton yhteisön oikeuden kanssa, ja pyysivät komissiota muun muassa aloittamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen riidanalaisia tukitoimia koskevan muodollisen tutkimuksen ja kuulemaan kantelun tekijöitä ennen päätöksen tekemistä.

15 Komissio ilmoitti Alankomaiden hallitukselle 25.1.1995 päivätyllä kirjelmällä, jonka otsikkona oli "Tukitoimi NN 13/95 (N639/94) — ehdotus WBM:n muuttamista koskevaksi laiksi", että koska esitys WBM:n muuttamista koskevaksi laiksi, jolla

WBM:ään tehdään yksi pysyvä ja kaksi väliaikaista muutosta, on hyväksytty ja tullut voimaan ennen sen hyväksymistä komissiossa, laissa säädettyjen tukitoimien katsotaan olevan tukia, joita ei ole ilmoitettu. Komissio pyysi samalla, että WBM toimitettaisiin sille kokonaisuudessaan.

16 Alankomaiden hallitus toimitti WBM:n komissiolle 15.2.1995. Se ilmoitti, että kyseinen versio oli samanlainen kuin komissiolle 20.12.1994 toimitettu versio. Alankomaiden hallitus lisäsi, että perittyjen verojen palautuksia sovellettaisiin vasta 1.4.1995 lukien, minkä vuoksi komissiolla oli riittävästi aikaa päätöksen tekemiseen.

17 Kantaja ja VEWIN tekivät komissioon 17.3.1995 täydentävän kantelun, jossa ne pyysivät uudelleen, että komissio ryhtyisi riidanalaisten tukitoimien muodolliseen tutkimukseen, sekä vaativat, että WBM:n täytäntöönpano määrättäisiin lykättäväksi.

18 Komissio antoi 3.7.1995 tekemällään päätöksellä SG(95) D/8442 tuesta nro NN 13/95 — Alankomaat — Wet belastingen op milieugrondlag (jäljempänä riidanalainen päätös) Alankomaiden hallitukselle tiedoksi seuraavat asiaa koskevat arvionsa:

"WBM:ssä säädettyjen tukitoimien, jotka kuuluvat EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, voidaan katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla, koska ne ovat yhteensopivia ympäristönsuojeluun liittyviä valtiontukia koskevan yhteisön puiteohjelman" 3.4 kohdan säännösten kanssa (riidanalainen päätös, s. 9, seitsemäs kohta).

19 Komissio ilmoitti kantelijoille 2.8.1995 päivätyllä kirjeellään, että se hyväksyi tukitoimet, jotka ne olivat riitauttaneet kahdessa edellä mainitussa kantelussa. Kirjeen liitteenä oli jäljennös riidanalaisesta päätöksestä.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten ja väliintulijan vaatimukset

20 Kantaja nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 9.10.1995 jättämällään kannekirjelmällä riidanalaista päätöstä koskevan kumoamiskanteen.

21 Komissio teki ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 11.12.1995 jättämällään kirjelmällä yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan 1 kohdan mukaisen oikeudenkäyntiväitteen.

22 Alankomaiden kuningaskunta hyväksyttiin 27.3.1996 annetulla määräyksellä väliintulijaksi tukemaan komission vaatimuksia.

23 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu neljäs jaosto) päätti 17.10.1996 antamallaan määräyksellä tutkia oikeudenkäyntiväitteen pääasian yhteydessä.

24 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen;

— siinä tapauksessa, että riidanalaista päätöstä ei voitaisi kumota kantajan esittämien neljän ensimmäisen kanneperusteen nojalla, määrää komission esittämään kaikki kyseisen päätöksen tekemiseen liittyvät sisäiset asiakirjat, jotta voidaan todeta, onko päätös tehty kollegisen päätöksenteon periaatteen ja komission työjärjestyksen mukaisesti;

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

25 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta;

— toissijaisesti hylkää sen perusteettomana;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

26 Väliintulija vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyy komission vaatimukset.

27 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu neljäs jaosto) päätti aloittaa suullisen käsittelyn esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Se pyysi kuitenkin asianosaisia vastaamaan joihinkin niille esitettyihin kirjallisiin kysymyksiin ennen istuntoa, minkä ne tekivätkin määräajassa.

28 Asianosaiset esittävät suulliset lausumansa ja vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymyksiin 25.3.1998 pidetyssä istunnossa.

Sovellettavat oikeussäännöt

29 Kantaja esittää kanteensa tueksi kuusi kanneperustetta, jotka koskevat ensinnäkin virheellistä menettelyä, koska perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua muodollista menettelyä ei aloitettu, toiseksi perustamissopimuksen 190 artiklan rikkomista, kolmanneksi useiden yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden loukkaamista, neljänneksi toimivallan ylitystä, viidenneksi perustamissopimuksen 163 artiklan rikkomista ja kuudenneksi sitä, että perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua muodollista menettelyä ei ollut aloitettu WBM:ssä säädettyjen ja komission aikaisemmin hyväksymien tukien osalta.

30 Koska kantaja peruutti viidennen kanneperusteensa istunnossa, kanteessa esitetty toinen vaatimus, joka koskee tähän kanneperusteeseen liittyvää prosessinjohtotoimea, on menettänyt merkityksensä.

Kanteen tutkittavaksi ottaminen

31 Komissio ja väliintulija katsovat, että kanne on jätettävä tutkimatta kahdella perusteella: yhtäältä riidanalainen päätös ei koske kantajaa perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla erikseen; toisaalta riidanalainen päätös on vain vahvistava, sillä siinä todetaan, että WBM:ssä säädetyt tuet, jotka oli jo hyväksytty päätöksillä, joista oli tällä välin tullut lainvoimaisia, soveltuvat yhteismarkkinoille.

32 Aluksi on tutkittava näitä kahta oikeudenkäyntiväitteen tueksi esitettyä perustetta, minkä jälkeen on tarkasteltava tiettyjä erityisiä seikkoja, joihin kantaja vetoaa kanteen tutkittavaksi ottamisen puolesta.

A *Kysymys siitä, koskeeko riidanalainen päätös kantajaa suoraan ja erikseen.*

Asianosaisten ja väliintulijan väitteet ja niiden perustelut

33 Komissio väittää, että riidanalainen päätös ei koske kantajaa erikseen.

34 Yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa tältä osin, että päätös valtiontuen hyväksymisestä voi koskea erikseen vain niitä yrityksiä, jotka ovat suorassa kilpailuasemassa kyseisen tuen saajien kanssa.

35 Esillä olevassa asiassa kyseessä olevan tuen saajina olevat yritykset toimivat elintarviketeollisuudessa, paperi- ja kartonkiteollisuudessa sekä muovin kierrätysteollisuudessa. Ne eivät siten ole suorassa kilpailuasemassa kantajan, joka on vesiyhtiö, kanssa. Kantaja ei ole myöskään kilpailuasemassa sellaisten omavaraisten yritysten kanssa, joille on annettu lupa ottaa itse muiden tuotteiden tuotantoon käyttämänsä pohjavesi.

36 Komissio viittasi istunnossa asiassa T-149/95, Ducros vastaan komissio, 5.11.1997 annettuun tuomioon (Kok. 1997, s. II-2031, 33—43 kohta) sekä asiassa T-189/97, Comité d'entreprise de la Société française de production vastaan komissio, 18.2.1998 annettuun määräykseen (Kok. 1998, s. II-350, 42 kohta) todeten vielä, että vaikka asia koskisikin kantajaa suoraan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla, tämä ei riitä osoittamaan, että riidanalainen päätös koskee kantajaa erikseen asiassa 25/62, Plaumann vastaan komissio, 15.7.1963 annetussa tuomiossa (Kok. 1963, s. 197 ja 223; Kok. Ep. I, s. 181) tarkoitetulla tavalla.

37 Komissio katsoo lisäksi, että riidanalainen päätös, jossa ainoastaan hyväksytään yleisesti sovellettavat verosäännökset, ei voi sen normatiivisesta luonteesta johtuen koskea kantajaa erikseen. Kyseinen päätös koskee objektiivisesti määriteltyjä tilanteita, ja sillä on oikeusvaikutuksia yleisesti ja abstraktisti määritellylle henkilöryhmälle (asia T-398/94, Kahn Scheepvaart v. komissio, tuomio 5.6.1996, Kok. 1996, s. II-477). Näin ollen se koskee kantajaa ainoastaan sen vuoksi, että tämä on objektiivisesti katsoen vesiyritys.

38 Komissio kiistää kantajan väitteen siitä, että riidanalaiset tuet rahoitettaisiin siltä perittävällä verolla. WBM:ssä säädettyjen verojen tuotto sisältyy nimittäin Alankomaiden kuningaskunnan yleiseen tulo- ja menoarvioon. Tukien rahoittaminen on sitä paitsi aivan merkityksetön sen kysymyksen kannalta, onko kanne otettava tutkittavaksi. Kannetta ei komission mukaan voida tutkia vain sillä perusteella, että kantaja katsoo kärsineensä vahinkoa jouduttuaan maksamaan tiettyjä WBM:ssä säädettyjä veroja, sillä tämä seikka ei liity millään tavalla kyseisessä laissa mahdollisesti säädettyyn tukeen.

39 Väliintulija katsoo, että arviointiperusteita, joita oikeuskäytännössä on vahvistettu niiden henkilöiden määrittämiseksi, joita komission päätös hyväksyä valtiontuki perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun muodollisen menettelyn jälkeen koskee erikseen, on sovellettava myös tapauksiin, joissa komissio alustavien tutkimusten jälkeen tekee perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun päätöksen. Tällä yhdenmukaisuudella rajoitetaan niiden mahdollisten kanteiden määrää, joita 93 artiklan 3 kohdan nojalla tehdyistä päätöksistä voidaan nostaa, ottaen huomioon yhtäältä kyseisten kanteiden tarkoitus, eli perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden, joita asia koskee, oikeuksien turvaaminen, ja toisaalta perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan ulottuvuus.

40 Väliintulija korostaa komission tavoin, että kantajan on oltava kilpailuasemassa kyseisen tuen saajina olevien yritysten kanssa, jotta hyväksymispäätös koskisi sitä erikseen. Esillä olevassa asiassa kantajan väitteet koskevat vain sitä, että sen on maksettava WBM:ssä säädettyjä veroja. Ne eivät liity millään tavalla kantajan liiketoiminnassaan kohtaamaan kilpailuun. Siten kantaja ei ole osoittanut, millä perusteella

riidanalainen päätös voi vahingoittaa sen oikeutettuja intressejä ja vaikuttaa merkittävällä tavalla sen asemaan kyseisillä markkinoilla, kuten asiassa 169/84, Cofaz ym. vastaan komissio 28.1.1986 annetussa tuomiossa (Kok. 1986, s. 391, 28 kohta) edellytetään. Sitä paitsi vain se seikka, että kantaja on vesiyhtiö, ei välttämättä merkitse, että se on kilpailuasemassa WBM:ssä säädettyjen tukien saajina olevien yritysten kanssa.

41 Alankomaiden hallitus huomauttaa, että kantajan intressissä ei ole WBM:ssä säädettyjen verohuojennusten poistaminen vaan kyseisessä laissa säädettyjen jätteitä ja pohjavettä koskevien verojen poistaminen. Kantaja ilmoittaa tältä osin itse, että jäteverot vaikuttavat siihen merkittävästi, sillä vesiyhtiöiden toiminnasta on seurauksena paljon puhdistettavaa jäteveronalaista lietettä. Alankomaiden hallitus viittaa asiassa T-138/89, NBV ja NVB vastaan komissio, 17.9.1992 annettuun tuomioon (Kok. 1992, s. II-2181, 33 kohta), asiassa T-443/93, Casillo Grani vastaan komissio, 27.4.1995 annettuun tuomioon (Kok. 1995, s. II-1375, 7 kohta) ja asiassa C-19/93 P, Rendo ym. vastaan komissio, 19.10.1995 annettuun tuomioon (Kok. 1995, s. I-3319, 12—16 kohta) todeten, että kantajalla ei ole oikeussuojaintressiä. Yhtäältä kantaja ei kilpaile tuensaajien kanssa, joten riidanalaisen päätöksen mahdollinen kumoaminen ei vaikuttaisi sen kilpailuasemaan. Toisaalta kumoaminen ei vaikuttaisi myöskään kantajan asemaan WBM:ssä tarkoitettuna verovelvollisena, sillä se olisi edelleen velvollinen maksamaan tässä laissa säädettyjä veroja.

42 Kantaja sitä vastoin väittää, että riidanalainen päätös koskee sitä erikseen. Perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitetussa alustavassa menettelyssä tehdystä komission päätöksestä nostetun kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset eivät ole niin tiukkoja kuin perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetussa muodollisessa menettelyssä tehdyn komission päätöksen tutkittavaksi ottamisen edellytykset. Niillä pyritään suojelemaan asianomaisilla viimeksimainitun määräyksen perusteella olevia menettelyllisiä oikeuksia. Kaikki ne, joita asia koskee, voivat erotuksetta nostaa kanteen alustavassa menettelyssä tehdystä päätöksestä. Niitä, joita asia koskee perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla

tavalla, ovat paitsi tuensaajana oleva yritys tai yritykset, myös "sellaiset henkilöt, yritykset tai yhdistykset, joiden etuihin tuen myöntäminen mahdollisesti vaikuttaa, erityisesti kilpailevat yritykset ja ammattijärjestöt" (asia 323/82, Intermills v. komissio, tuomio 14.11.1984, Kok. 1984, s. 3809, 16 kohta ja asia C-198/91, Cook v. komissio, tuomio 19.5.1993, Kok. 1993, s. I-2487, 24 kohta). Adverbin "erityisesti" käyttäminen osoittaa, että yhteisöjen tuomioistuin on maininnut tuensaajina olevien yritysten kanssa kilpailevat yritykset vain esimerkkinä. Näin ollen on riittävää osoittaa, että tuen myöntämisen ja kumoamiskanteen nostaneen henkilön tai yrityksen intresseille aiheutuneen vahingon välillä on syy-yhteys, ilman että kyseisen henkilön tai yrityksen pitäisi olla kilpailuasemassa tuensaajan kanssa.

43 Joka tapauksessa kantaja on kilpailuasemassa omavaraisten yritysten kanssa, sillä nämä yritykset ovat WBM:n vaikutuksesta lakanneet hankkimasta vettä kantajan kaltaisilta vesiyhtiöiltä ja ryhtyneet ottamaan käyttämänsä veden itse (ks. jäljempänä oleva 45 kohta).

44 Kantajan mukaan jätevero vaikuttaa siihen merkittävästi, sillä vesiyhtiöt tuottavat paljon jäteveronalaista puhdistettavaa lietettä.

45 Lisäksi kantaja katsoo menettäneensä tuloja yritysten kaikottua siten, että ne ovat WBM:ssä säädettyjen tukitoimien vuoksi lakanneet hankkimasta vettä kantajalta ja ryhtyneet ottamaan veden itse. WBM:ssä säädetään nimittäin omavaraisia yrityksiä koskevia vapautuksia, joista seuraa kantajan mukaan, että itseotettu vesi on paljon edullisempaa kuin kantajalta ostettu vesi. Omavaraisia yrityksiä koskevien vapautusten ja kantajalle aiheutuneen vahingon välillä on siten syy-yhteys.

46 Huuhteluvettä koskevalla vapautuksella on kantajan mukaan samoja vaikutuksia. Tällaisen veden käyttäjät ovat nimittäin usein omavaraisia yrityksiä. Se, että veden

käyttäjät lakkaavat hankkimasta vettä kantajalta, johtaa väistämättä veden hinnan muihin korotuksiin, sillä suurin osa vesiyhtiön kustannuksista on kiinteitä kustannuksia, mikä puolestaan johtaa siihen, että yhä useammat yritykset ryhtyvät ottamaan veden itse. On selvää, että veden hinta nousee, jos kustannukset on jaettava vähentyvien kuluttajien kesken.

47 Lisäksi myönnetyt tuet vaikuttavat kantajaan siltä osin, kuin ne WBM:n mukaan rahoitetaan nostamalla jätemaksu 28,50 NLG:sta 29,20 NLG:iin. Kantajalle aiheutuu siis lisää verorasitusta muiden yritysten saamien tukien rahoittamiseksi. Siten kyseiset tuet aiheuttavat sille vahinkoa.

48 WBM annettiin veden jakelun ja veden käytön volyymiin vaikuttamiseksi. Siten WBM:ssä säädetyt tukitoimet vaikuttavat kantajaan, joka on vesiyhtiö.

49 Kantaja toteaa, että vesiyhtiöt ovat WBM:ssä erityisessä asemassa. Ne ovat ainoita yrityksiä, joihin pohjavettä koskeva vero kohdistuu täysimääräisesti. Niiden vesiyhtiöiden määrä, joihin veroa sovelletaan täysimääräisesti, oli WBM:ää annettaessa tiedossa ja määriteltävissä sillä tavoin, että ne muodostivat suljetun ryhmän, jonka jäsenet voitiin yksilöidä WBM:llä käyttöön otetulla verolla.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

50 Perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi nostaa kanteen sille osoitetusta päätöksestä tai päätöksestä,

joka siitä huolimatta, että se on annettu asetuksena tai toiselle henkilölle osoitettuna päätöksenä, koskee sitä suoraan ja erikseen.

51 Esillä olevassa asiassa on tarkasteltava ensin kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä olevaa, perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua käsitettä osapuoli, jota asia koskee. Tämän jälkeen on tutkittava, onko kantaja kyseisessä säännöksessä tarkoitettu osapuoli.

— Kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä oleva, perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu käsite osapuoli, jota asia koskee

52 Perustamissopimuksen 93 artiklassa säännellyssä menettelyssä on erotettava toisistaan ensinnäkin 93 artiklan 3 kohdan mukainen tukien alustava tutkimisvaihe, jonka tavoitteena on ainoastaan tehdä komissiolle mahdolliseksi todeta alustavasti kyseisen tuen täydellisestä tai osittaisesta soveltuvuudesta yhteismarkkinoille, ja toiseksi 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tutkimisvaihe. Vain tämän viimeksi mainitun osalta, jonka tavoitteena on tehdä mahdolliseksi, että komissio saa käyttöönsä täydelliset tiedot kaikista asiaan liittyvistä seikoista, perustamissopimuksessa edellytetään, että komission on vaadittava niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa (em. asia Cook v. komissio, tuomion 22 kohta; asia C-225/91, Matra v. komissio, tuomio 15.6.1993, Kok. 1993, s. I-3203, 16 kohta ja asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, 38 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

53 Kun komissio toteaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä aloittamatta saman artiklan 3 kohdan perusteella, että tuki soveltuu yhteismarkkinoille, niillä, joiden oikeussuojan turvaamiseksi kyseiset menettelylliset takeet on annettu, on mahdollisuus saada aikaan se, että näitä takeita noudatetaan, vain jos ne voivat saattaa tämän komission päätöksen yhteisöjen tuomioistuinten tutkittavaksi (em. asiat Cook v. komissio, tuomion 23 kohta, Matra v. komissio, tuomion 17 kohta ja komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 40 kohta). Näin ollen yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on otettava tutkittavaksi 93 artiklan 3 kohdan nojalla tehtyä päätöstä koskeva

kumoamiskanne, jonka on nostanut perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee, mikäli kyseinen osapuoli pyrkii kanteessaan turvaamaan sillä 93 artiklan 2 kohdan perusteella olevia menettelyllisiä takeita (em. asiat Cook v. komissio, tuomion 23—26 kohta ja Matra v. komissio, tuomion 17—20 kohta sekä asia T-266/94, Skibsværftsforeningen ym. v. komissio, tuomio 22.10.1996, Kok. 1996, s. II-1399, 45 kohta).

54 Sellaisissa tapauksissa, joissa kantaja ei vaadi perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitetussa alustavassa menettelyssä tehdyn päätöksen kumoamista sillä perusteella, että komissio olisi laiminlyönyt velvollisuutensa aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely, tai sillä perusteella, että tämän viimeksi mainitun määräyksen mukaisia menettelyllisiä takeita olisi loukattu, pelkästään se seikka, että kantajaa voidaan pitää 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna osapuolena, jota asia koskee, ei kuitenkaan riitä siihen, että päätös koskisi kantajaa erikseen perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla (em. asia Skibsværftsforeningen ym. v. komissio, tuomion 45 kohta). Tällaisessa tapauksessa kanne voidaan ottaa tutkittavaksi vain, mikäli riidanalainen päätös kohdistuu kantajaan siten, että kantaja on muiden seikkojen perusteella mahdollista yksilöidä samalla tavalla kuin päätöksen kohde edellä mainitussa asiassa Plaumann vastaan komissio tarkoitetulla tavalla (em. asia Skibsværftsforeningen ym. v. komissio, tuomion 45 kohta).

55 Komissio on esillä olevassa asiassa tehnyt riidanalainen päätöksen perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan nojalla aloittamatta 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua muodollista menettelyä.

56 Kantaja vaatii kannekirjelmässään riidanalaisen päätöksen kumoamista sillä perusteella, että komissio oli kieltäytynyt virheellisesti aloittamasta kyseisellä päätöksellä hyväksyttyjä tukia koskevaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua muodollista menettelyä. Kantajan mukaan tällaisen menettelyn aloittaminen oli nimittäin välttämätöntä, sillä kyseisten tukien alustava arviointi osoitti, että niiden soveltuvuudessa yhteismarkkinoille oli merkittäviä vaikeuksia.

57 Riidanalaisen päätöksen on edellä esitetyn perusteella katsottava koskevan kantajaa suoraan ja erikseen, mikäli sitä on pidettävä perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna osapuolena, jota asia koskee.

58 Näin ollen on hylättävä komission väite, jonka mukaan se seikka, että kantaja olisi osapuoli, jota asia koskee, ei ole sellaisenaan riittävä yksilöimään kantajaa perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla. Muutoin on todettava, että oikeuskäytäntö, johon komissio on vedonnut väitteensä tueksi (ks. edellä oleva 36 kohta), on kehitetty sellaisia päätöksiä koskevien kumoamiskanteiden yhteydessä, joilla tukien on perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn aloittamisen jälkeen todettu soveltuvan yhteismarkkinoille.

— Kysymys siitä, onko kantaja perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee

59 Komissio ja Alankomaiden hallitus katsovat, että kantaja ei ole perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee, sillä se ei ole riidanalaisella päätöksellä hyväksyttyjen tukien saajien välitön kilpailija. Komissio ja Alankomaiden hallitus viittaavat edellä mainitussa asiassa Kahn Scheepvaart vastaan komissio annettuun tuomioon ja toteavat, että kanne on sitä paitsi jätettävä tutkimatta sen vuoksi, että riidanalainen päätös on yleisesti sovellettava.

60 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja osapuolia, joita asia koskee, ovat paitsi tuesta hyötyvä yritys tai hyötyvät yritykset, myös sellaiset henkilöt, yritykset tai yhdistykset, joiden etuihin tuen myöntäminen saattaa vaikuttaa, erityisesti kilpailevat yritykset ja ammattialanjärjestöt (em. asia Intermills v. komissio, tuomion 16 kohta; ks. myös em. asiat Cook v. komissio, tuomion 24 kohta, Matra v. komissio, tuomion 18 kohta ja komissio v. Sytraval, tuomion 41 kohta, jolla vahvistettiin ensimmäisen oikeus-

asteen tuomioistuimen asiassa T-95/94, Sytraval ja Brink's France v. komissio, 28.9.1995 antama tuomio, Kok. 1995, s. II-2651).

61 Vaikka se, että yhteisöjen tuomioistuin on käyttänyt adverbia "erityisesti", voikin tarkoittaa, että yritys, joka ei ole tuensaajan välitön kilpailija, voi olla perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee, on kuitenkin korostettava, että edellä mainitun asian Intermills vastaan komissio kantaja oli sellaisen yksittäisen tuen saaja, joka oli todettu yhteismarkkinoille soveltumattomaksi, kun taas edellä mainittujen asioiden Cook vastaan komissio, Matra vastaan komissio sekä Sytraval ja Brink's France vastaan komissio kantajat olivat tai edustivat riidanalaisten yksilöllisten valtiontukien saajien kanssa kilpailevia yrityksiä. Edellä mainitussa asiassa Intermills vastaan komissio nostettu kanne otettiin tutkittavaksi sillä perusteella, että komission päätös koski kyseisen tuen saajana olevaa kantajaa suoraan ja erikseen (asia Intermills v. komissio, tuomion 5 kohta). Edellä mainittujen asioiden Cook vastaan komissio, Matra vastaan komissio sekä Sytraval ja Brink's France vastaan komissio kantajat olivat riidanalaisten valtiollisten toimien edunsaajien välittöminä kilpailijoina selvästi perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja osapuolia, joita asia koskee. Kanteilla pyrittiin sitä paitsi turvaamaan tässä määräyksessä tarkoitettujen menettelyllisten takeiden noudattaminen. Siten kantajilla oli oikeus vaatia komission sellaisen päätöksen kumoamista, jossa tuet todettiin yhteismarkkinoille soveltuviksi (em. asiat Cook v. komissio, tuomion 23—26 kohta ja Matra v. komissio, tuomion 17—20 kohta) tai jossa todettiin, että riidanalaiset toimet eivät olleet perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tukia (em. asia komissio v. Sytraval, tuomion 48 kohta).

62 Kun komissio toteaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä aloittamatta saman artiklan 3 kohdan perusteella, että yleinen tukijärjestelmä soveltuu yhteismarkkinoille, tällaisesta päätöksestä nostettu kumoamiskanne jätetään kuitenkin tutkimatta, jos tuen myöntäminen ei vaikuta kantajan kilpailuasemaan markkinoilla. Tällaisessa tilanteessa kantaja ei nimittäin ole perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee.

63 Siten yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa C-295/92, Landbouwschap vastaan komissio, 30.9.1992 antamassaan määräyksessä (Kok. 1992, s. I-5003, 12 kohta) seuraavaa:

" —— asian asiakirjoista ilmenee, että riidanalaisten tukien saajina on ainoastaan ryhmä suuria teollisuusyrityksiä, joiden kanssa kantaja tai sen edustamat puutarhurit eivät kilpaile. Siten riidanalaisen päätöksen, jolla komissio hyväksyi tuen myöntämisen kyseisille teollisuusyrityksille, voimassa pitäminen tai kumoaminen ei voi vaikuttaa niiden intresseihin millään tavalla."

64 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi edellä mainitussa asiassa Kahn Scheepvaart vastaan komissio (tuomion 49 ja 50 kohta), että kantaja ei ollut perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee, ja että koska kantaja ei kilpaile kyseisen yleisen tukijärjestelmän tuensaajien kanssa, tukijärjestelmä koskee kantajaa ainoastaan "epäsuoraan ja mahdollisesti". Siten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti kanteen tutkimatta.

65 Näin ollen on tutkittava niitä väitteitä, joita kantaja on esittänyt osoittaakseen, että se on WBM:n sisältämien tukien yleisyydestä huolimatta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee.

66 Ensinnäkin kantaja väittää, että pohjavettä koskeva vero kohdistuu täysimääräisesti vain vesiyhtiöihin. Lisäksi kantaja korostaa tuottavansa suuren määrän puhdistettavaa lietettä, josta peritään jäteveroa, jota on korotettu komissiolle 27.10.1994 ilmoitettujen tukien rahoittamiseksi.

67 Nämä väitteet on hylättävä. Näyttääkseen olevansa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee, kantajan on nimittäin osoitettava, että WBM:ssä säädetyt tuet vaikuttavat sen kilpailuasemaan markkinoilla. Se, että pohjavettä koskeva vero kohdistuu kantajaan täysimääräisenä ei sellaisenaan osoita, että WBM:ssä säädetyt tuet ja erityisesti tiettyjen yritysten hyväksi toteutettava pohjavettä koskevan veron keventäminen vaikuttaisivat sen kilpailuasemaan markkinoilla. Myöskään siitä, että jäteveroa olisi korotettu tietyistä WBM:ssä säädetyistä tuista johtuvien kustannusten rahoittamiseksi, ei voida vain sillä perusteella, että kantaja on objektiivisesti tarkasteltuna jätteiden tuottaja ja tässä ominaisuudessaan velvollinen muiden samassa tilanteessa olevien taloudellisten toimijoiden tavoin maksamaan jäteveroa, päätellä, että kyseiset tuet vaikuttaisivat kantajan kilpailuasemaan markkinoilla.

68 Kantajan väitteiden hyväksyminen merkitsisi sen myöntämistä, että jokainen verovelvollinen on jäsenvaltion yleisillä verovaroilla rahoitettujen tukien osalta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee. Tällainen tulkintatapa olisi selvästi vastoin sitä tapaa, jolla perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan säännöksiä on tulkittu oikeuskäytännössä (em. asiat Intermills v. komissio, tuomion 16 kohta; Cook v. komissio, tuomion 24 kohta; Matra v. komissio, tuomion 18 kohta ja Kahn Scheepvaart v. komissio, tuomion 47—50 kohta). Lisäksi perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettu käsite "henkilö, jota päätös koskee erikseen", menettäisi tällaisen tulkintatavan johdosta kaiken oikeudellisen merkityksensä perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan nojalla tehdyistä päätöksistä nostetuissa kumoamiskanteissa.

69 Toiseksi kantaja väitti istunnossa, että vesiyhtiöt ovat ainoita yrityksiä, joiden voidaan perustellusti odottaa nostavan kumoamiskanteen riidanalaisesta päätöksestä. Myöskään tämä seikka ei sellaisenaan osoita, että riidanalaisella päätöksellä hyväksytyt tuet vaikuttaisivat kantajan kilpailuasemaan markkinoilla. Siten väite on hylättävä ilman että olisi lausuttava siitä, onko se mahdollisesti esitetty liian myöhään. Kyseinen väite on sitä paitsi virheellinen, kuten komissio totesi istunnossa aivan oikein. Mikään ei nimittäin estä muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneita tuensaajien välittömiä kilpailijoita, joiden kilpailuasemaan alankomaalaisten tuottajien hyväksi

säädetty huuhteluvettä koskeva vapautus vaikuttaa, nostamasta kumoamiskannetta riidanalaisesta päätöksestä.

70 Ennen kuin kolmanneksi siirrytään tutkimaan kantajan muita väitteitä on syytä kerrata WBM:ssä säädetyt tuet, sillä kyseiset väitteet koskevat juuri tässä laissa säädettyjä erityisiä tukia.

71 Yhtäältä WBM:ssä säädetään eräitä vapautuksia jäteverosta: saastuneen ja puhdistuskyvyttömän ruopatun lietteen sekä saastuneen ja puhdistuskyvyttömän maaperän uudelleenkäyttöä koskeva vapautus (17 §); yrityksen itse suorittamaa jätteiden uudelleenkäyttöä koskeva vapautus (12 §:n c momentti); vietyjä jätteitä koskeva vapautus (ks. WBM:n perusteluosa); siistausjätteitä koskeva vapautus (18 a §:n 1 momentti); kierrätettävää jätemuovia koskeva vapautus (18 a §:n 2 momentti) sekä saastuneen ja puhdistettavan ruopatun lietteen uudelleenkäyttöä koskeva vapautus (Alankomaiden hallituksen 20.12.1994 päivätty kirje komissiolle; ks. edellä oleva 12 kohta).

72 Tältä osin mikään ei estä sitä, että kantaja saisi hyväkseen erityisesti yrityksen itse suorittamaa jätteiden uudelleenkäyttöä koskevan vapautuksen tai vietyjä jätteitä koskevan vapautuksen. Näiden vapautusten osalta mahdollisena tuensaajana kantajalla ei ole mitään intressiä vaatia riidanalaisen päätöksen kumoamista siltä osin kuin päätöksessä todetaan, että kyseiset tuet soveltuvat yhteismarkkinoille.

73 Muiden jäteveroja koskevien vapautusten osalta tuensaajiksi osoittautuvat ruoppaukseen, siistaukseen tai muovin kierrätykseen erikoistuneet yritykset. Siten kyseiset vapautukset eivät voi periaatteessa vaikuttaa kantajan, joka on vesiyhtiö, kilpailuasemaan markkinoilla.

74 Osoittaakseen kuitenkin olevansa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee, kantaja on väittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä kirjallisessa menettelyssä ainoastaan, että jäteverot vaikuttavat siihen merkittävästi, koska vesiyhtiöt tuottavat suuren määrän jäteveronalaista puhdistettavaa lietettä ja koska WBM:ssä säädetyt vapautukset rahoitetaan korottamalla jätevero 28,50 NLG:stä 29,20 NLG:iin.

75 Nämä väitteet on jo hylätty edellä olevissa 67—68 kohdassa. Sitä paitsi, vaikka jätevero vaikuttaakin kantajaan jätteitä tuottavana yhtiönä, mistään asiakirjoissa olevasta seikasta ei ilmene, että vapautusten myöntäminen tästä verosta voisi vaikuttaa sen kilpailuasemaan markkinoilla.

76 Toisaalta WBM:ssä säädetään tiettyjä vapautuksia pohjavettä koskevasta verosta: omavaraisten yritysten alennettu verokanta (9 §:n b momentti) ja sellaisten omavaraisten yritysten verovapaus, joiden vedenottokapasiteetti on korkeintaan kymmenen kuutiometriä tunnissa (8 §:n a momentti), (jäljempänä yhteisesti omavaraisten yritysten verohuojennukset); kasteluvettä ottaville yrityksille myönnetty verovapaus, mikäli otetun veden määrä on korkeintaan 100 000 kuutiometriä (8 §:n e momentti, jäljempänä kasteluvettä koskeva vapautus) ja huuhteluvettä koskeva vapautus (8 §:n h momentti ja 10 a §).

77 Omavaraisten yritysten verohuojennusten osalta kantaja esittää edellä mainittujen ja jo hylättyjen väitteiden (67 ja 68 kohta) lisäksi vielä kaksi väitettä. Ensinnäkin kantaja väittää, että WBM annettiin vedenjakelun ja -käytön määriin vaikuttamiseksi. Sen jälkeen kantaja katsoo, että omavaraisten yritysten verohuojennukset ovat johtaneet sen tulojen huomattavaan pienentymiseen, sillä monet sen asiakkaina tavanomaisesti olleet yritykset ovat siirtyneet ottamaan käyttämänsä veden itse. Siten omavaraisten yritysten verohuojennusten ja kantajan kärsimän vahingon välillä on suora syy-yhteys.

78 Ensin mainitussa väitteessä, jota ei ole kehitelty enempää, ei täsmennetä, ovatko WBM:ssä säädetyt tuet vaikuttaneet kantajan kilpailuasemaan markkinoilla ja millä tavoin. Siten väite on hylättävä.

79 Toisen väitteen osalta on todettava, että omavaraisten yritysten verohuojennusten osalta tuensaajat ovat kantajan nykyisiä tai mahdollisia asiakkaita. Niitä kannustetaan kyseisellä tuella siirtymään omavaraisiksi tarvitsemansa veden osalta. Kantaja on esittänyt tältä osin laskelman, jota komissio ja Alankomaiden hallitus eivät ole kiistäneet ja jonka mukaan siirtyminen omavaraisiksi yrityksiksi on merkinnyt kantajan vuoden 1995 liikkeenvaihdon pienentymistä noin 1 miljoonalla NLG:lla (kantajan huomautukset oikeudenkäyntiväitteestä, s. 5).

80 On myönnettävä, että kyseinen omavaraisiksi siirtyminen, jonka tueksi kantaja on esittänyt asiakirjoja, osoittaa, että kantajan asiakkaiden osalta itse otettu vesi korvaa vesiyhtiöiden jakeleman veden. Näin ollen omavaraisten yritysten verohuojennukset vaikuttavat suoraan niiden vedenjakelua koskevien markkinoiden rakenteeseen, joilla kantaja toimii. Nämä verohuojennukset vaikuttavat siten kantajan kilpailuasemaan kyseisillä markkinoilla.

81 Siten on todettava, että kyseisten verohuojennusten osalta kantaja on perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee.

82 Huuhteluvettä koskevan vapautuksen osalta kantaja on väittänyt ainoastaan, että se vaikuttaa omavaraisten yritysten verohuojennusten tavoin, sillä huuhteluveden käyttäjät ovat suurelta osin omavaraisia yrityksiä.

83 Tämä väite on hylättävä. Huuhteluvettä koskeva vapautus ei nimittäin sisällä sellaista tekijää, joka kannustaisi kantajan nykyisiä tai mahdollisia asiakkaita siirtymään omavaraisiksi. Yritykselle, joka hankkii veden vesiyhtiöltä, palautetaan uudelleenkäytettävien pakkausten huuhtelemiseen käytettävästä pohjavedestä maksettu vero (WBM:n 10 a §). Yrityksen ei siten ole maksettava veroa huuhteluvedestä. Jos kyseinen yritys siirtyisi omavaraiseksi, lopputulos olisi taloudellisesti aivan samanlainen. Yritys ei nimittäin maksa veroa myöskään uudelleenkäytettävien pakkausten huuhtelemiseen käytettävästä itse otetusta vedestä (WBM:n 8 §:n h momentti).

84 Tästä seuraa, että kantaja ei ole osoittanut huuhteluvettä koskevan vapautuksen vaikuttavan hänen kilpailuasemaansa markkinoilla. Kantajaa ei siten voida tämän vapautuksen osalta pitää perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna osapuolena, jota asia koskee.

85 Kasteluvettä koskeva vapautus voi sen sijaan aiheuttaa siirtymistä omavaraisuuteen. Toisin kuin huuhteluvettä koskevan vapautuksen osalta, WBM:ssä ei nimittäin säädetä mahdollisuudesta veronpalautukseen silloin, kun yritys hankkii kasteluveden vesiyhtiöltä. Siten tietyt yritykset saattavat kasteluvettä koskevan vapautuksen seurauksena luopua hankkimasta vettä vesiyhtiöiltä ja ryhtyä ottamaan sitä itse. Näin ollen kyseinen tuki vaikuttaa kantajan kilpailuasemaan markkinoilla samalla tavoin kuin omavaraisten yritysten verohuojennukset (ks. edellä 79—81 kohta), joten kantaja on sen osalta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee.

86 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että kantaja on perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee, kahden WBM:ssä säädetyn tuen, nimittäin omavaraisten yritysten verohuojennusten ja kasteluvettä koskevan vapautuksen osalta. Siten riidanalaisen päätöksen on katsottava koskevan kantajaa suoraan ja erikseen siltä osin kuin komissio toteaa siinä perustamissopi-

muksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä aloittamatta, että nämä kaksi tukea soveltuvat yhteismarkkinoille (em. asiat Cook v. komissio ja Matra v. komissio).

87 Komission ja Alankomaiden hallituksen mukaan kyseiset WBM:ssä säädetyt kaksi tukea hyväksyttiin jo aikaisemmilla komission päätöksillä, joista oli tällä välin tullut lainvoimaisia. On siis tutkittava, onko riidanalainen päätös luonteeltaan vain vahvistava siltä osin kuin se koskee kyseisten kahden tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille.

B *Kysymys siitä, onko kanne jätettävä tutkimatta sen vuoksi, että se on nostettu päätöksestä, jolla vahvistetaan omavaraisten yritysten verohuojennusten ja kasteluvettä koskevan vapautuksen hyväksymisestä aikaisemmin tehdyt päätökset.*

Asianosaisten ja väliintulijan väitteet ja niiden perustelut

88 Komissio ja väliintulija väittävät, että kanne on nostettu liian myöhään. Omavaraisten yritysten verohuojennukset hyväksyttiin niiden mukaan jo komission 25.11.1992 tekemällä päätöksellä, joka annettiin Alankomaiden hallitukselle tiedoksi 3.12.1992 ja julkaistiin tiivistelmänä 24.3.1993 päivätyssä *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* (ks. edellä oleva 3—5 kohta). Kantaja ei koskaan riitauttanut kyseistä päätöstä. Kantajan ja VEWIN:in 16.12.1994 päivätystä kirjeestä, jolla ne molemmat toimittivat komissiolle kantelunsa, ilmenee tältä osin, että kantaja tiesi kantelun tehdessään komission 3.12.1992 päivätystä kirjeestä. Jos toimea ei julkaista tai anneta tiedoksi, on sen, joka on saanut tiedon itseään koskevasta toimesta esimerkiksi sillä perusteella, että päätöksen olennaiset kohdat on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*, kuten esillä olevassa asiassa, pyydettävä koko tekstiä kohtuullisessa ajassa (yhdistetyt asiat T-432/93, T-433/93 ja T-434/93, Socurte ym. v. komissio,

tuomio 7.3.1995, Kok. 1995, s. II-503, 49 kohta). Komissio oli sitä paitsi antanut 25.11.1992 lehdistötiedotteen vuoden 1992 päätöksestä ja maininnut kyseisen päätöksen vuosittaisessa kilpailuasioita koskevassa kertomuksessaan. Lisäksi kantajan Alankomaiden ulkoministeriölle 23.11.1994 osoittamasta kirjeestä ilmenee, että kantajalla oli jo tuolloin jäljennös komission 3.12.1992 päivätystä kirjeestä.

89 Alankomaiden hallitukselle 13.4.1994 tiedoksiannetun, 29.3.1994 tehdyn päätöksen (ks. edellä 7 kohta) osalta komissio huomauttaa, että WBM:ään tehty muutos julkaistiin 4.6.1994 päivätyssä *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ja että kantajalla oli selvästi hallussaan 13.4.1994 päivätty kirje, sillä se oli liitetty oikeudenkäyntiväitteestä esitettyihin kirjallisiin huomautuksiin.

90 Näin ollen kantaja ei komission mukaan voi nostaa esillä olevaa kannetta, sillä se ei ole nostanut kumoamiskannetta 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyistä päätöksistä hyvissä ajoin sen jälkeen, kun ne julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä ja sillä oli mahdollisuus saada niistä tieto (asia C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, tuomio 9.3.1994, Kok. 1994, s. I-833).

91 Komissio ja Alankomaiden hallitus kiistävät lisäksi, että riitautettu päätös johtuu WBM:stä tehdystä uudesta kokonaisarvioinnista. Kyseinen päätös ei siis korvaa 25.11.1992 tehtyä aikaisempaa päätöstä. Komissio korostaa, että yhdistetyissä asioissa 91/83 ja 127/83, Heineken Brouwerijen, 9.10.1984 annetun tuomion (Kok. 1984, s. 3435, 21 kohta) mukaisesti aikaisemmin hyväksyttyjä verovapautuksia, jotka olivat aivan erillisiä 27.10.1994 ilmoitetuista verovapautuksista, ei ollut tarpeen arvioida uudelleen kyseisen ilmoituksen jälkeen.

92 Komissio lisää, että vaikka kyseinen jäsenvaltio ei panisikaan hyväksyttyjä toimenpiteitä välittömästi täytäntöön, oikeusvarmuuden periaate edellyttää, että päätöksestä tulee lainvoimainen perustamissopimuksen 173 artiklassa määrätyn kahden kuukauden määräajan kuluttua umpeen, niin että yhtäältä jäsenvaltio voi olla varma

siitä, että se voi toteuttaa suunnitellun toimenpiteen, ja toisaalta komissio voi päättää asian käsittelyn.

93 Sen kantajan väitteen osalta, että Alankomaiden hallituksen WBM:ää koskevasta ehdotuksesta 7.8.1992 tekemä ilmoitus ei ollut tukijärjestelmää koskeva suunnitelma, sillä Alankomaiden parlamentti ei ollut vielä hyväksynyt lakiehdotusta, komissio ja väliintulija korostavat, että perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdasta, jossa edellytetään antamaan tieto "tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta", ei seuraa, että vain lopulliset tukitoimet voidaan ilmoittaa pätevästi. Sitä paitsi oikeuskäytännöstä ilmenee selkeästi, että jäsenvaltio voi päättää muuttaa toimenpidettä koskevaa suunnitelmaa, joka on jo ilmoitettu (em. asia Heineken Brouwerijen).

94 Lopuksi väliintulija toteaa, että 25.11.1992 tehty päätös sisälsi perustelut, joten kantaja ei voi väittää, että päätös olisi mitätön perustelujen puuttumisen vuoksi.

95 Kantajan mukaan sen kannetta ei ole jätettävä tutkimatta vain sillä perusteella, että kantaja ei ole nostanut kannetta riidanalaista päätöstä aikaisemmin tehdyistä hyväksymispäätöksistä. Esillä olevassa asiassa vain Alankomaiden parlamentin hyväksymä lakiehdotus voi olla perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu tukea koskeva suunnitelma, joka komission hyväksymisen jälkeen saatetaan voimaan kansallisella säädöksellä. Lain lopullisen version hyväksyminen kuuluu nimittäin Alankomaiden parlamentille, joten Alankomaiden hallituksen tätä ennen tekemillä ilmoituksilla ei ole mitään merkitystä. Perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna tukea koskevana suunnitelmana voidaan siis pitää vain sitä ehdotusta, jonka Alankomaiden parlamentti hyväksyi joulukuussa 1994. Näin ollen koska komissiolle tehdyt aikaisemmat ilmoitukset eivät voineet koskea perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja suunnitelmia, kantajan olisi ollut ennenaikaista toimia niiden johdosta, mikäli se olisi tiennyt niistä.

96 Lisäksi riidanalainen päätös sisältää kantajan mukaan kaikkien WBM:ssä säädettyjen tukien kokonaisarvioinnin, joten aikaisempia hyväksymisiä arvioidaan tässä päätöksessä uudelleen uusien muutosten valossa. Kantaja olikin nimenomaisesti pyytänyt komissiota suorittamaan WBM:n kokonaisarvioinnin, sillä mikäli tukea koskevaa suunnitelmaa muutetaan ennen sen lopullista hyväksymistä, perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukainen täytäntöönpanokielto sekä komission arviointi koskevat oikeuskäytännön mukaan koko tukijärjestelmää muutokset mukaan lukien, eikä vain pelkkiä muutoksia (Ks. em. asia Heineken Brouwerijen). Kaikkien WBM:ssä säädettyjen tukien kokonaisarviointi oli tarpeen myös sen vuoksi, että aikaisempiin suunnitelmiin tehdyt muutokset olivat lukuisia ja vaikuttivat jo hyväksyttyihin tukitoimiin ja että komissio oli tällä välin mukauttanut arviointiperusteitaan toteuttamalla ympäristönsuojeluun myönnettäviä valtiontukia koskevan yhteisön puiteohjelman (EYVL 1994, C 72, s. 3). Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee sitä paitsi, että komissio on arvioinut kyseisiä tukitoimia kokonaisuutena (s. 8, toinen, kolmas ja viimeinen kohta sekä s. 9, viides ja viimeinen kohta). Komissio toteaa tässä päätöksessä nimenomaisesti, että sillä ei mielestään ole mitään syytä harkita uudelleen aikaisempia suunnitelmia koskevia arviointejaan, viitaten WBM:ään eikä siihen tehtyihin muutoksiin. Kun kantaja oli ilmoittanut komissiolle, että WBM:n tiedoksiannettu versio ei vastannut lopulta hyväksyttyä versioa, komissio oli lisäksi pyytänyt 25.1.1995 päivätyllä kirjeellä Alankomaiden hallitusta toimittamaan sille WBM:n lopullisen version. Alankomaiden parlamentti oli lopulta hyväksynyt WBM:ää koskevan ehdotuksen kokonaisuudessaan eikä vain Alankomaiden hallituksen ehdottamia muutoksia.

97 Kantajan mukaan Alankomaiden hallituksen oli perustamissopimuksen 93 artiklan ja 5 artiklan, jossa asetetaan velvollisuus helpottaa yhteisön päämärän toteuttamista, nojalla ilmoitettava komissiolle ainoastaan WBM:n lopullinen versio. Alankomaiden hallitus oli kuitenkin noudattanut käytäntöä, jonka mukaan komissiolle ilmoitetaan tiettyjä väliaikaisia suunnitelmia. WBM:n tarkka versio ilmoitettiin komissiolle vasta VEWIN:in ja kantajan tekemässä kantelussa, minkä johdosta komissio pyysi 25.1.1995 Alankomaiden hallitusta toimittamaan sille "WBM:n kokonaisuudessaan".

98 Vastauskirjelmässään kantaja viittaa vielä edellä mainittuun asiaan Socurte ym. vastaan komissio. Kantaja vakuuttaa, että se ei ole saanut tietoonsa minkäänlaisia perusteluja, joiden nojalla WBM:ää koskevan ehdotuksen aikaisempien versioiden hyväksyminen oli perusteltua. Kantaja lisää, että saadessaan vuoden 1994 lopussa tiedon aikaisemmista ilmoituksista se otti heti yhteyttä komissioon esittäen tälle tekemässään kantelussa yksityiskohtaisesti, minkä vuoksi komission jo antama hyväksyntä ei voinut olla perusteltu.

99 Aikaisempia hyväksymispäätöksiä ei lisäksi ole lainkaan perusteltu. Kantaja ei siten ole voinut tarkastaa niiden lainmukaisuutta eikä päättää, olisiko se halunnut nostaa niistä kumoamiskanteen. Aikaisemmista ilmoituksista *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* (EYVL 1993, C 83, s. 3 ja EYVL 1994, C 153, s. 20) julkaistujen tiedotteiden perusteella oli mahdotonta päätellä, keitä ilmoitettujen tukien saajat olivat ja millä perusteella komission päätös olla vastustamatta kyseisiä tukia oli perusteltu. Komissio ei siten olisi voinut odottaa kantajan nostavan kannetta näistä päätöksistä, joiden yksityiskohtia tai perusteita se ei tuntenut. Muussa tapauksessa komissio hyötyisi toiminnastaan, jolla se on rikkonut perustamissopimuksen 190 artiklaa, jonka tarkoituksena on erityisesti kolmansien osapuolten oikeuksien turvaaminen. Tällainen perustelujen puuttuminen merkitsee joka tapauksessa sitä, että kyseisiä päätöksiä on pidettävä mitättöminä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

100 Komission ja Alankomaiden hallituksen oikeudenkäyntiväitteen tueksi esittämä peruste jakautuu kahteen osaan, jotka koskevat ensinnäkin sitä, että määräaika kumoamiskanteen nostamiselle 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyistä päätöksistä oli esillä olevaa kannetta nostettaessa jo päättynyt, ja toiseksi sitä, että riidanalaisella päätöksellä pelkästään vahvistetaan nämä kaksi päätöstä.

101 Ennen asianosaisten väitteiden tutkimista on kerrattava aikajärjestyksessä ne päätökset, jotka komissio teki WBM:ssä säädettyjen eri tukien osalta.

102 Komissio ilmoitti Alankomaiden hallitukselle 3.12.1992 päivätyllä kirjeellä, että se oli tehnyt 25.11.1992 päätöksen SG(92) D/17278 olla vastustamatta sille 7.8.1992 ilmoitettuja, WBM:ää koskevaan ehdotukseen sisältyviä tukitoimia. Siinä WBM:ää koskevassa ehdotuksessa, jota 25.11.1992 tehty päätös koski, säädettiin jo omavaraisten yritysten verohuojennuksista, eli sellaisten omavaraisten yritysten verovapaudesta, joiden vedenottokapasiteetti on korkeintaan 10 kuutiometriä tunnissa (8 §:n a momentti), ja tämän kynnyksen ylittävien omavaraisten yritysten alennetusta verokannasta, joka oli tuolloin vahvistettu 0,125 NLG:ksi kuutiometriltä (9 §:n b momentti). Lisäksi tässä ehdotuksessa säädettiin jo kasteluvettä koskevasta vapautuksesta (8 §:n e momentti).

103 Alankomaiden hallitus ilmoitti komissiolle 6.12.1993 päivätyllä kirjeellä perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti ehdotuksen WBM:n muuttamisesta. Ehdotetut muutokset koskivat muun muassa pohjavettä koskevan veron verokantaa, joka oli tuolloin vahvistettu 0,34 NLG:ksi vesiyhtiöiden osalta ja 0,17 NLG:ksi omavaraisten yhtiöiden osalta (9 §). Komissio ilmoitti Alankomaiden hallitukselle 13.4.1994 päivätyllä kirjeellä 29.3.1994 tekemästään päätöksestä olla vastustamatta sille ilmoitettuja WBM:ää koskevia muutoksia.

104 Lopulta Alankomaiden hallitus ilmoitti komissiolle 27.10.1994 päivätyllä kirjeellä perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti ehdotuksensa "WBM:n muuttamisesta tekemällä siihen yhden pysyvän ja kaksi väliaikaista muutosta". Riidanalainen päätös tehtiin tämän 27.10.1994 tapahtuneen ilmoituksen johdosta. Muutetussa WBM:ssä korotettiin jäteveroa 28,50 NLG:stä 29,20 NLG:iin tuhannelta kilolta (18 §). Lisäksi siinä otettiin käyttöön tiettyjä pohjavettä koskevan veron ja jäteveron huojennuksia, nimittäin huuhteluvettä koskeva vapautus (8 §:n h mo-

mentti ja 10 a §), siistausjätteitä koskeva vapautus (18 a §:n 1 momentti) ja kierrätettävää jätemuovia koskeva vapautus (18 a §:n 2 momentti).

— Kysymys siitä, oliko määräaika kumoamiskanteiden nostamiselle 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyistä päätöksistä päättynyt

105 Edellä olevasta tosiseikkojen aikajärjestyksessä esitetystä kuvauksesta ilmenee, että niiden kahden WBM:ssä säädetyn tuen, joiden osalta kantaja on perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee, nimittäin omavaraisten yritysten verohuojennusten ja kasteluvettä koskevan vapautuksen, on todettu soveltuvan yhteismarkkinoille jo komission 25.11.1992 tekemässä päätöksessä. Lisäksi omavaraisiin yrityksiin sovellettavan, pohjavettä koskevan veron alennetun verokannan muutoksen todettiin soveltuvan yhteismarkkinoille 29.3.1994 tehdyllä päätöksellä. Kyseinen verokanta on suuruudeltaan 0,17 NLG kuutiometriltä (9 §), mikä ilmenee myös 1.1.1995 voimaantulleen lain lopullisesta versiosta.

106 On todettava, että 27.10.1994 tehty ilmoitus, joka johti riidanalaisen päätöksen tekemiseen, ei sisältänyt niihin kahteen WBM:ssä säädettyyn tukeen tehtyjä muutoksia, joiden osalta kantaja on perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee.

107 Kuten kantaja aivan oikein toteaa, komissio on lausunut riidanalaisessa päätöksessä kuitenkin kaikkien WBM:ssä säädettyjen tukien eikä vain 27.10.1994 ilmoitettujen muutosten soveltuvuudesta yhteismarkkinoille. Komissio on nimittäin todennut, että "WBM:ssä säädettyjen tukitoimien — — voidaan katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla, koska ne ovat yhdenmukaisia ympäristönsuojeluun liittyviä valtiontukia koskevan yhteisön puiteohjelman 3.4 kohdan säännösten kanssa" (päätöksen sivu 9, seitsemäs kohta).

108 Ennen sen kysymyksen tutkimista, vahvistetaanko riidanalaisella päätöksellä pelkästään 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyt päätökset siltä osin kuin siinä todetaan, että omavaraisten yritysten verohuojennusten ja kasteluvettä koskeva vapautus soveltuvat yhteismarkkinoille, on tarkastettava, olivatko 25.11.1992 ja 29.3.2994 tehdyt päätökset kantajaan nähden lopullisia esillä olevaa kannetta nostettaessa. Oikeuskäytäntö, jonka mukaan päätöksestä, jolla pelkästään vahvistetaan aikaisempi päätös, ei voida nostaa kannetta (asia 26/76, Metro v. komissio, tuomio 25.10.1977, Kok. 1977, s. 1875, 4 kohta; yhdistetyt asiat 166/86 ja 220/86, Irish Cement v. komissio, tuomio 15.12.1988, Kok. 1988, s. 6473, 16 kohta; asia C-480/93 P, Zunis Holding ym. v. komissio, tuomio 11.1.1996, Kok. 1996, s. I-1, 14 kohta; yhdistetyt asiat T-121/96 ja T-151/96, Mutual Aid Administration Services v. komissio, tuomio 18.9.1997, Kok. 1997, s. II-1355, 48 kohta; asia T-224/95, Tremblay ym. v. komissio, tuomio 27.11.1997, Kok. 1997, 49 kohta ja asia T-235/95, Goldstein v. komissio, määräys 16.3.1998, 41 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) perustuu nimittäin sille periaatteelle, että jo päättyneitä määräaikoja ei voida palauttaa. Tältä kannalta katsoen vahvistavasta päätöksestä nostettu kanne on jätettävä tutkimatta vain, mikäli vahvistettu päätös sen vuoksi, että siitä ei ole nostettu kannetta määräajassa, on tullut lopulliseksi siihen nähden, jota asia koskee. Siinä tapauksessa, että vahvistettu päätös ei ole vielä lopullinen, henkilöllä, jota asia koskee, on oikeus nostaa kanne joko vahvistetusta tai vahvistavasta päätöksestä taikka näistä molemmista (yhdistetyt asiat 193/87 ja 194/87, Maurissen ja Union Syndicale v. tilintarkastustuomioistuin, tuomio 11.5.1989, Kok. 1989, s. 1045, 26 kohta ja asia T-64/92, Chavane de Dalmassy ym. v. komissio, tuomio 27.10.1994, Kok. 1994, s. II-723, 25 kohta).

109 Tästä seuraa, että jos perustamissopimuksen 173 artiklan mukainen määräaika kumoamiskanteen nostamiselle 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyistä päätöksistä ei ollut esillä olevaa kannetta nostettaessa vielä päättynyt, kanne on otettava tutkittavaksi huolimatta siitä, että riidanalainen päätös on mahdollisesti vain vahvistava, kun siinä todetaan, että omavaraisten yritysten verohuojennukset ja kasteluvettä koskeva vapautus soveltuvat yhteismarkkinoille.

110 On huomattava, että kumoamiskanne on perustamissopimuksen 173 artiklan viidennen kohdan nojalla pantava vireille tapauksesta riippuen kahden kuukauden kuluessa säädöksen julkaisemisesta tai siitä, kun se on annettu kantajalle tiedoksi,

taikka muussa tapauksessa siitä, kun kantaja on saanut siitä tiedon. Tätä määräaikaa on yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohdan ja yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen liitteessä II olevan 1 artiklan mukaisesti mahdollisesti pidennettävä pitkien etäisyyksien vuoksi.

111 Vaikka päätös, jolla jäsenvaltion ilmoittama tuki todetaan soveltuvaksi yhteismarkkinoille, annetaan tiedoksi vain sen vastaanottajalle eli jäsenvaltiolle, ja vaikka siitä julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* vain tiivistelmä, kolmannet osapuolet eivät voi nostaa siitä kumoamiskannetta milloin tahansa. Oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että sen, joka on saanut tiedon itseään koskevasta säädöksestä tai toimesta, on pyydettävä koko tekstiä kohtuullisessa ajassa. Jos tästä seikasta ei muuta johdu, mainittu kahden kuukauden määräaika alkaa kulua vasta siitä, kun kolmannella osapuolella, jota asia koskee, on tiedossaan toimen tarkka sisältö ja perustelut siten, että se pystyy käyttämään kanneoikeuttaan (em. asia Socurte ym. v. komissio, 49 kohta).

112 Kantajan Alankomaiden ulkoministeriölle lähettämästä 23.11.1994 päivätystä kirjeestä (vastaajan vastauskirjelmän liite XVI) ilmenee, että kantajalla oli jo tuolloin hallussaan jäljennös 3.12.1992 päivätystä kirjeestä, jolla komissio antoi Alankomaiden viranomaisille tiedon 25.11.1992 tekemästään päätöksestä. Kantajan asianajaja nimittäin toteaa kyseisessä kirjeessä seuraavaa: "Hallussani on jo jäljennös komission 3.12.1992 päivätystä kirjeestä". Kantajalla oli siten tarkka tieto kyseisen päätöksen sisällöstä ja perusteista viimeistään 23.11.1994, joten se pystyi käyttämään kanneoikeuttaan.

113 Tästä seuraa, että kun esillä oleva kanne pantiin 9.10.1995 vireille, kanteen nostamiselle perustamissopimuksen 173 artiklassa määrätty kahden kuukauden määräaika, jota pidennetään yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohdan ja yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen liitteessä II olevan 1 artiklan mukaisesti kuudella päivällä pitkien etäisyyksien vuoksi, oli päättynyt 25.11.1992 tehdyn päätöksen osalta.

114 Päätöksen, joka tehtiin 29.3.1994, osalta on todettava, että siinä lausunnossa, jonka Alankomaiden hallitus esitti 8.2.1995 riita-asiassa VEWIN:iä ja kantajaa vastaan (17.3.1995 tehdyn täydentävän kantelun liite B, joka on kanteen liitteessä 5), vedotaan komission 13.4.1994 päivättyyn kirjeeseen, jolla 29.3.1994 tehty päätös annettiin tiedoksi Alankomaiden hallitukselle, ja täsmennetään, että tämä päätös esitetään kyseisen lausunnon liitteessä 8 (24 kohta). Kantaja myönsi sille istunnossa esitetyn kysymyksen johdosta, että sillä oli viimeistään 8.2.1995 tarkka tieto 29.3.1994 tehdyn päätöksen sisällöstä. Näin ollen kun esillä oleva kanne pantiin 9.10.1995 vireille, kumoamiskanteen nostamiselle varattu määräaika, jota pidennetään kuudella päivällä pitkien etäisyyksien vuoksi, oli päättynyt myös 29.3.1994 tehdyn päätöksen osalta.

115 Kantajan väite siitä, että 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehtyjä päätöksiä ei ole perusteltu, minkä vuoksi kantajan olisi ollut mahdotonta arvioida kumoamiskanteen nostamisen tarkoituksenmukaisuutta, on hylättävä. Jos kantaja nimittäin katsoi, että 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehtyjen päätösten perustelut olivat puutteellisia, se olisi voinut vedota näitä päätöksiä vastaan nostamassaan kumoamiskanteessa perustelujen puuttumista tai riittämättömyyttä koskevaan kanneperusteeseen, sillä perustelujen mahdollinen puuttuminen tai riittämättömyys ei voi estää kanteen nostamista koskevien määräaikojen kulumista.

116 Kantaja ei voi päätellä perustelujen väitetystä puuttumisesta myöskään sitä, että 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyt päätökset olisivat mitättömiä, sillä perustelujen puuttuminen ei sellaisenaan johda mitättömyyteen. Säädös voidaan nimittäin todeta mitättömäksi vain siinä tapauksessa, että siihen liittyvä vakava lainvastaisuus on niin ilmeinen, ettei sitä voida mitenkään hyväksyä yhteisön oikeusjärjestelmässä (asia C-137/92 P, komissio v. BASF ym., tuomio 15.6.1994, Kok. 1994, s. I-2555, 49 ja 50 kohta), mistä ei ole kysymys esillä olevassa asiassa.

117 Kantaja väittää lisäksi, että vasta Alankomaiden parlamentin joulukuussa 1994 hyväksymää ehdotusta voidaan pitää perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna tukea koskevana suunnitelmana. Siten kantajan olisi ollut ennenai-

kaista nostaa kannetta 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyistä päätöksistä, sillä ne eivät koskeneet kyseisessä määräyksessä tarkoitettuja tukea koskevia suunnitelmia.

118 Myös tämä väite on hylättävä. Perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrätään, että "tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta" on annettava tieto. Komissiolle on siten annettava tieto tukitoimista jo suunnitteluvaiheessa, eli ennen täytäntöönpanoa ja silloin kun niitä voidaan vielä muuttaa komission mahdollisten huomautusten mukaisesti. Koska perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohta ei sisällä mitään muodollista arviointiperustetta, kunkin jäsenvaltion on päätettävä itse, missä vaiheessa lainsäädäntömenettelyä se antaa tukea koskevan suunnitelman komission tutkittavaksi, kuitenkin sillä edellytyksellä, että suunnitelmaa ei panna täytäntöön ennen kuin komissio on todennut sen yhteismarkkinoille soveltuvaksi.

119 Alankomaiden viranomaisten 7.8.1992 ja 6.12.1993 tekemät ilmoitukset koskivat sekä tukia että Alankomaiden parlamentille esitettyyn lakiehdotukseen sisältyvää tuen muutosta. Siten ne koskivat perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua "tuen myöntämistä tai muuttamista koskevaa suunnitelmaa". Alankomaiden viranomaisten menettely, eli tukea koskevan suunnitelman sisältävän lakiehdotuksen ilmoittaminen komissiolle ennen sen muodollista hyväksymistä kansallisessa parlamentissa osoittaa, että jäsenvaltioille 93 artiklassa asetettuja velvollisuuksia on noudatettu tunnollisesti, sillä lakiehdotuksessa säädettyjen tukien muuttaminen komission mahdollisten huomautusten mukaisesti olisi tämän vuoksi ollut mahdollista lainsäädäntömenettelyn aikana.

120 Edellä esitetyn perusteella 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyistä päätöksistä ei voitu enää nostaa kannetta, kun esillä oleva kanne nostettiin. Esillä oleva kanne on näin ollen jätettävä tutkimatta, mikäli osoittautuu, että riidanalaisella päätöksellä pelkästään vahvistetaan 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyt päätökset siltä osin kuin siinä todetaan, että omavaraisten yritysten verohuojennukset ja kasteluvettä koskeva vapautus soveltuvat yhteismarkkinoille.

— Kysymys siitä, onko riidanalainen päätös pelkästään vahvistava

121 Komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, että "WBM:ssä säädetyt tukitoimet" soveltuvat yhteismarkkinoille (s. 9, seitsemäs kohta). Tämä soveltuvuuden toteaminen ei siten koske ainoastaan niitä WBM:ään tehtyjä muutoksia, jotka ilmoitettiin komissiolle 27.10.1994. Siten on pohdittava, vahvistetaanko riidanalaisella päätöksellä pelkästään 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyt päätökset siltä osin kuin siinä todetaan, että näissä päätöksissä jo hyväksytyt tuet soveltuvat yhteismarkkinoille, missä tapauksessa se ei olisi kannekelpoinen toimi (ks. edellä 108 kohdassa mainitut asiat), sillä tällaisen toimen perusteella asianomaisille ei synny mahdollisuutta saada vahvistetun toimen laillisuutta uudelleen käsiteltäväksi (yhdistetyt asiat 42/59 ja 49/59, Snupat v. korkea viranomainen, tuomio 22.3.1961, Kok. 1961, s. 146; Kok. Ep. I, s. 95 ja em. asia Tremblay ym. v. komissio, tuomion 49 kohta).

122 Riidanalaisesta päätöksestä voidaan tältä osin ensinnäkin huomata, että komissio on tutkinut ainoastaan 27.10.1994 ilmoitettuja tukia, eli huuhteluvettä, siistausjätteitä ja kierrätettävää jätemuovia koskevia vapautuksia. Komissio toteaa tässä päätöksessä aluksi, että se "oli 25.11.1992 hyväksynyt lakiesityksen alkuperäisen version, johon nämä poikkeukset perustuvat" (päätöksen s. 1, toinen kohta). Seuraavaksi komissio kuvailee kolmea ilmoitettua vapautusta (päätöksen s. 4—6), minkä jälkeen se tutkii oikeudellisissa arvioissaan kyseisten tukitoimien soveltuvuutta yhteismarkkinoille (sivut 6—10).

123 Jo 25.11.1992 hyväksyttyjen tukien, nimittäin omavaraisten yritysten verohuojennusten (sellaisina kuin ne ovat muutettuina 29.3.1994 tehdyllä päätöksellä) ja kasteluvettä koskevan vapautuksen osalta komissio kylläkin toteaa, että se "ei katso tarpeelliseksi harkita uudelleen vuonna 1992 tekemäänsä päätöstä, koska [riidanalaisen päätöksen] aikaisemmissa kohdissa mainitut perusteet koskevat myös lain alkuperäistä versiota".

124 Tätä kohtaa ei tekstiyhteyteensä asetettuna voida kuitenkaan pitää osoituksena siitä, että 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyillä päätöksillä jo hyväksyttyjä tukia olisi tutkittu uudestaan riidanalaisessa päätöksessä.

125 Sitä on pidettävä vastauksena kantajan ja VEWIN:in 16.12.1994 ja 17.3.1995 tekemiin kanteluihin, joissa kantelijat vaativat perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn aloittamista kaikkien WBM:ssä säädettyjen tukien osalta todeten, että "kyse on nimittäin kokonaisvaltaisesta toimenpiteestä — —, jossa verot, vapautukset ja kevennykset muodostavat monimutkaisen kokonaisuuden" (17.3.1995 tehdyn täydentävän kantelun 8.4 kohta). Kyseinen kohta ei osoita, että komissio olisi tutkinut riidanalaisessa päätöksessä uudelleen 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehtyjen päätösten kohteena olevia tukia, vaan sitä on tulkittava siten, että syyt, joiden vuoksi komissio 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyissä päätöksissä katsoi kyseisten tukien soveltuvan yhteismarkkinoille, pysyvät samoina myös riidanalaisessa päätöksessä.

126 Se, että riidanalainen päätös sisältää vastauksen kantajan tekemään kanteluun, ei vaikuta esillä olevan kanteen mahdolliseen tutkittavaksi ottamiseen.

127 Tältä osin on todettava, että komission valtiontukiasioissa tekemät päätökset osoitetaan kyseisille jäsenvaltioille myös silloin, kun nämä päätökset koskevat sellaisia valtion toteuttamia toimenpiteitä, joista on tehty kantelu ja joiden on väitetty olevan perustamissopimuksen vastaisia valtiontukia, ja kun komissio päättää olla aloittamatta 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä, koska se arvioi, että nämä toimenpiteet soveltuvat yhteismarkkinoille (em. asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 45 kohta).

128 Se, että komissio uusia tukia tutkiessaan vastaa kantelijan jo aikaisemmin hyväksytyistä erillisistä tuista esittämään väitteeseen tai vaatimukseen, kuten esillä olevassa asiassa, ei sellaisenaan osoita komission tutkineen uudelleen näitä jo hyväksyttyjä tukia. Päinvastaisen johtopäätöksen tekeminen merkitsisi sen hyväksymistä, että yritys voi pelkästään aikaisemmin hyväksytyistä tukitoimista valittamalla pidentää hyväksymispäätöstä koskevan kumoamiskanteen nostamiselle varattua määräaikaa, jos se ei vielä ole päättynyt, tai saada sen palautetuksi, jos kannetta nostettaessa hyväksymispäätöksestä ei enää olisi voitu nostaa kannetta, vaikka perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitetut määräajat ovat ehdottomia prosessinedellytyksiä (em. asia Mutual Aid Administration Services v. komissio, tuomion 38 kohta).

129 Komissio ei sitä paitsi ollut velvollinen tutkimaan riidanalaisessa päätöksessä uudelleen jo aikaisemmin hyväksyttyjä omavaraisten yritysten verohuojennuksia ja kasteluvettä koskevaa vapautusta, sillä WBM:ään tehdyt muutokset, jotka ilmoitettiin komissiolle 27.10.1994, olivat erillisiä tukitoimia, jotka eivät voineet vaikuttaa komission 25.11.1992 ja 29.3.1994 tekemissä päätöksissä oleviin arviointeihin WBM:ää koskeneesta alkuperäisestä lakiesityksestä (em. asia Heineken Brouwerijen, tuomion 21 kohta).

130 Tältä osin kantaja myönsi istunnossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymykseen vastatessaan, että kahdella niistä kolmesta toimenpiteestä, jotka ilmoitettiin 27.10.1994, nimittäin siistausjätteitä koskevalla vapautuksella ja kierrätettävää jätemuovia koskevalla vapautuksella, ei ollut mitään yhteyttä 25.10.1992 ja 29.3.1994 tehdyillä päätöksillä hyväksyttyihin tukiin.

131 Ei nimittäin voida väittää, että mahdollisille erityisille tuensaajaryhmille, nimittäin paperi- ja kartonkiteollisuudelle sekä muovin kierrätysteollisuudelle myönnettävät, siistausjätteitä ja jätemuovin kierrätystä koskevat vapautukset jäteverosta olisivat voineet vaikuttaa omavaraisten yritysten verohuojennuksiin ja kasteluvettä koske-

vaan vapautukseen, jotka annetaan pohjavettä koskevasta verosta ja joilla edistetään omavaraisuutta veden ottamisessa.

132 Kun otetaan huomioon, että jäteverosta annettavat vapautukset ovat erillisiä pohjavettä koskevasta verosta annettavista vapautuksista, on poissuljettua, että siistausjätteitä ja jätemuovin kierrätystä koskevat vapautukset, jotka ilmoitettiin komissiolle 27.10.1994, olisivat voineet vaikuttaa jo komission 25.11.1992 ja 29.3.1994 tekemissä päätöksissä oleviin arviointeihin omavaraisten yritysten verohuojennuksista ja kasteluvettä koskevasta vapautuksesta.

133 Kantaja väittää kuitenkin, että 27.10.1994 ilmoitettu kolmas tuki, nimittäin huuhteluvettä koskeva vapautus, vaikutti omavaraisten yritysten verohuojennuksia koskeviin arviointeihin. Kantajan mukaan ne yritykset, joihin huuhteluvettä koskevaa vapautusta sovelletaan, ovat yleensä omavaraisia yrityksiä, joille on jo myönnetty verohuojennuksia pohjavettä koskevasta verosta, mikä lisää omavaraisten yhtiöiden verohuojennusten vaikutuksia.

134 Tämä väite on hylättävä. Huuhteluvettä koskeva vapautus ei nimittäin vaikuta millään tavalla omavaraisille yrityksille myönnettyyn, 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyillä päätöksillä hyväksyttyyn tukeen, sillä ensin mainittua vapautusta sovelletaan kaikkeen kierrätettävien pakkausten huuhtelemiseen käytettävään pohjaveteen, olipa se vesiyhtiön jakelemaa tai itse otettua (ks. edellä 83 kohta). Siten huuhteluvettä koskeva vapautus ei vaikuta 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyillä päätöksillä hyväksyttyihin omavaraisten yritysten verohuojennuksiin ja kasteluvettä koskevaan vapautukseen.

135 Se, että Alankomaiden parlamentti hyväksyi 23.12.1994 WBM:n kokonaisuudessaan eikä vain muutoksia, jotka ilmoitettiin komissiolle 27.10.1994, ei sitä paitsi osoita, että komissio olisi tämän ilmoituksen johdosta tutkinut uudelleen niitä tukia, joiden se oli jo aikaisemmin todennut soveltuvan yhteismarkkinoille.

136 Kantaja ei voi myöskään vedota siihen, että komissio pyysi 25.1.1995 päivätyllä kirjeellä Alankomaiden hallitusta lähettämään sille WBM:n lopullisen version. WBM:n lähettäminen komissiolle kokonaisuudessaan, sellaisena kuin Alankomaiden parlamentti sen 23.12.1994 hyväksyi, on nimittäin voinut vain vakuuttaa komission siitä, että 27.10.1994 ilmoitetut WBM:ssä säädetyt tuet olivat erillisiä 25.11.1992 ja 29.3.1994 jo hyväksytyistä tuista.

137 Lisäksi komission arvioitavaksi annettujen eri tukitoimien erillisyys merkitsee, että on hylättävä se väite, joka koskee sitä, että Alankomaiden viranomaiset olisivat antaneet komission hyväksyttäväksi useita peräkkäisiä väliaikaisia suunnitelmia.

138 Kantaja ei voi myöskään vedota siihen, että komissio muutti ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä arviointiperusteitaan antamalla edellä mainitun ympäristönsuojeluun liittyviä valtiontukia koskevan yhteisön puiteohjelman. Kyseisessä puiteohjelmassa nimittäin säädetään nimenomaisesti, että puiteohjelma "ei rajoita sitä julkaistessa jo hyväksyttyjen järjestelmien soveltamista" (4.2 kohta). Kantajan ajattelutavasta seuraisi nimittäin tällöin se, että komission olisi pitänyt tutkia jo 25.11.1992 tekemällään päätöksellä hyväksymiään tukia uudelleen 29.3.1994 tekemänsä päätöksen eikä riidanalaisen päätöksen yhteydessä. Komission 29.3.1994 tekemä päätös, jossa 25.11.1992 hyväksyttyihin tukiin tehtyjen muutosten todetaan soveltuvan yhteismarkkinoille, tehtiin nimittäin sen jälkeen, kun yhteisön puiteohjelma julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*, mikä tapahtui 10.3.1994. Kuitenkin 29.3.1994 tehdystä päätöksestä on tullut lainvoimainen (ks. edellä 114 kohta).

139 Koska 27.10.1994 ilmoitetut tuet ovat erillisiä niistä tuista, jotka hyväksyttiin jo 25.11.1992 ja 29.3.1994, komissio olisi sitä paitsi rikkonut oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita, jos se olisi tutkinut jo hyväksyttyjä tukia uudelleen riidanalaisessa päätöksessä. Tältä osin on korostettava, että riidanalaista päätöstä tehtäessä Alankomaiden viranomaiset olivat jo panneet täytäntöön WBM:ssä säädetyt tuet. Vaikka Alankomaiden viranomaiset olisivatkin toteuttaneet kaikki WBM:ssä säädetyt tuet, mukaan lukien ne, jotka ilmoitettiin 27.10.1994 mutta joita ei vielä ollut hyväksytty, perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan viimeisessä virkkeessä määrättyä täytäntöönpanokieltoa ei kuitenkaan sovellettaisi omavaraisten yritysten verohuojennuksiin eikä kasteluvettä koskevaan vapautukseen, sillä ne ovat erillisiä tukitoimia, joita oli arvioitu jo aikaisemmin (ks. em. asia Heineken Brouwerijen, tuomion 22 kohta).

140 Siten niiden kahden WBM:ssä säädetyn tuen, joiden osalta kantaja on perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee, ei ollut riidanalaista päätöstä tehtäessä pelkästään todettu soveltuvan yhteismarkkinoille, vaan ne oli lisäksi pantu täytäntöön perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen mukaisesti. Näissä olosuhteissa komissio olisi voinut tutkia uudelleen omavaraisten yritysten verohuojennukset ja kasteluvettä koskevan vapautuksen ainoastaan perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdassa tarkoitetussa, voimassa olevia tukia koskevassa menettelyssä.

141 Edellä esitetystä seuraa, että riidanalaisen päätöksen on katsottava pelkästään vahvistavan 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyt päätökset siltä osin kuin siinä todetaan, että omavaraisten yritysten verohuojennukset ja kasteluvettä koskeva vapautus soveltuvat yhteismarkkinoille. Koska määräaika kumoamiskanteen nostamiselle näistä kahdesta vahvistetusta päätöksestä oli esillä olevaa kannetta nostettaessa jo päättynyt, kanne on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin siinä pyritään kyseenalaistamaan kahta jo hyväksyttyä tukea koskevat komission arvioinnit.

C Ne erityiset seikat, joihin kantaja vetoaa perustellakseen kanteen tutkittavaksi ottamista

142 On huomattava, että kantaja esittää kanteessaan vielä kaksi perustetta sille, että kanne olisi otettava tutkittavaksi riippumatta siitä, onko kantaja perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee.

143 Ensinnäkin kantaja korostaa tehneensä komissiolle sekä kantelun että riidanalaisessa päätöksessä mainitun täydentävän kantelun. Kantajan mukaan kanne on otettava tutkittavaksi niiden menettelyllisten oikeuksien suojelemiseksi, joihin se kantelijana voi vedota komissiota vastaan. Kun kyse on "alustavasta menettelystä" ja kun komissiolle on tehty kantelu, jossa esitetään vakavia väitteitä tukitoimen soveltuvuudesta, komissio on velvollinen suorittamaan asiassa yksityiskohtaiset ja puolueettomat tutkimukset, ja aikoessaan hylätä kantelun, komission on annettava kantelijalle etukäteen mahdollisuus ottaa kantaa komission hankkimiin tietoihin ja niiden perusteella tekemiin johtopäätöksiin (ks. asia C-269/90, Technische Universität München, tuomio 21.11.1991, Kok. 1991, s. I-5469; asia T-49/93, SIDE v. komissio, tuomio 18.9.1995, Kok. 1995, s. II-2501 ja em. asia Sytraval ja Brink's France v. komissio).

144 Yhteisöjen oikeuskäytännön mukaan komissiolla ei ole velvollisuutta kuulla kantelijoita perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisessa tukien alustavassa tutkimismenettelyssä (em. asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 59 kohta). Jos komission nimittäin edellytettäisiin kuulevan kantelijaa 93 artiklan 3 kohdan mukaisessa alustavassa vaiheessa, tämä saattaisi johtaa ristiriitoihin tässä määräyksessä ja 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen menettelyjen kesken (sama kohta).

145 Kantajan väite siitä, että alustavassa menettelyssä on loukattu sen menettelyllisiä oikeuksia, on siten hylättävä.

146 Toiseksi kantaja väittää, että jos tuet on pantu täytäntöön veroilla tai veronluonteisilla maksuilla, ne henkilöt ja yritykset, joille kyseiset verot tai maksut on määrätty, voivat vastustaa niiden perimistä tai vaatia niiden palauttamista kansallisessa tuomioistuimessa (ks. asia C-354/90, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires et Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, tuomio 21.11.1991, Kok. 1991, s. I-5505, 12 kohta ja sitä seuraavat kohdat; yhdistetyt asiat C-78/90—C-83/90, Compagnie commerciale de l'Ouest, tuomio 11.3.1992, Kok. 1992, s. I-1847; yhdistetyt asiat C-149/91 ja C-150/91, Sanders Adour ja Guyomarc'h Orthez Nutrition animale, tuomio 11.6.1992, Kok. 1992, s. I-3899, 25 ja 26 kohta; asia C-17/91, Lornoy ym., tuomio 16.12.1992, Kok. 1992, s. I-6523 ja asia C-114/91, Claeys, tuomio 16.12.1992, s. I-6559). Tämä oikeus olisi vain näennäinen, jos veron tai maksun suorittamiseen velvolliset henkilöt eivät voisi riitauttaa myönnetyn tuen hyväksyvää komission päätöstä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Tällaisessa tapauksessa komissiolla olisi nimittäin yksinomainen toimivalta arvioida tukitoimien soveltuvuutta yhteismarkkinoille, eivätkä kansalliset tuomioistuimet voisi lainkaan valvoa komission toimintaa tällä alalla. Mikäli esillä oleva kanne jätettäisiin tutkimatta, tuomioistuimet eivät voisi tosiasiallisesti lainkaan valvoa komission päätöstä olla aloittamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä.

147 On huomattava, että kanne on esillä olevassa asiassa nostettu liian myöhään niiden kahden WBM:ssä säädetyn tuen osalta, joiden suhteen kantaja on perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee. Perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettua määräaikaa ei voida palauttaa kantajan esittämien perusteiden nojalla. Sitä paitsi vaikka kansallisella tuomioistuimella ei olekaan toimivaltaa lausua tuen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille (asia C-44/93, Namur-Les assurances du crédit, tuomio 9.8.1994, Kok. 1994, s. I-3829, 17 kohta), se voi kuitenkin tutkia sellaisen komission päätöksen pätevyyden, jolla tuen on todettu soveltuvan yhteismarkkinoille. Jos kysymys yhteisön toimielimen säädöksen pätevyydestä tulee esille kansallisessa tuomioistuimessa, tämän on esitettävä yhteisöjen tuomioistuimelle perustamissopimuksen 177 artiklan mukainen ennakkoratkaisupyyntö, mikäli kyseinen päätös on sen mukaan pätemätön, koska ainoastaan

yhteisöjen tuomioistuimella on valta todeta yhteisön toimielimen säädös pätemättömäksi (asia 314/85, Foto-Frost, tuomio 22.10.1987, Kok. 1987, s. 4199, 14—17 kohta). Kantajan näkökannan hyväksyminen merkitsisi sen myöntämistä, että jokainen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostama kanne, jolla pyritään yhteisön toimielimen säädöksen kumoamiseen, olisi otettava tutkittavaksi, sillä kansalliset tuomioistuimet eivät ole toimivaltaisia itse toteamaan, että yhteisön toimielimen säädös on pätemätön (em. tuomio, 20 kohta). Tällainen tulkintatapa johtaisi siihen, että edellytys, jonka mukaan säädöksen on koskettava kantajaa erikseen perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla, menettäisi kaiken oikeudellisen merkityksensä.

148 Siten kantajan esittämä viimeinen väite on myös hylättävä.

D *Yleiset päätelmät*

149 Edellä esitetystä seuraa, että riidanalaisen päätöksen voidaan katsoa koskevan kantajaa suoraan ja erikseen vain siltä osin kuin siinä todetaan, että omavaraisten yritysten verohuojennukset ja kasteluvettä koskeva vapautus soveltuvat yhteismarkkinoille. Siltä osin kuin riidanalaisessa päätöksessä hyväksytään nämä kaksi tukea, siinä kuitenkin vain vahvistetaan 25.11.1992 ja 29.3.1994 tehdyt päätökset, joista ei ole nostettu kannetta säädetyssä määräajassa.

150 Näin ollen kanne on jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

151 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja koska komissio on vaatinut kantajan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, kantaja on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut.

152 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat itse omista oikeudenkäyntikuluistaan. Alankomaiden kuningaskunta on siten velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanne jätetään tutkimatta.

2) Kantaja vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaa komissiolle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

3) Alankomaiden kuningaskunta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Lindh García-Valdecasas Lenaerts

Cooke Jaeger

Julistettiin Luxemburgissa 16 päivänä syyskuuta 1998.

H. Jung P. Lindh

kirjaaja laajennetun neljännen jaoston puheenjohtaja